

ARBEIDSAVKLARINGSPENGER

OVERSIKT

Arbeidsavklaringspenger er en midlertidig ytelse du får når du ikke kan jobbe fordi du er syk, skadet eller har et lyte. En midlertidig ytelse vil si penger som du får i en begrenset periode. Det er en rekke vilkår som må være oppfylt og noen av vilkårene forutsetter konkrete vurderinger i hvert enkelt tilfelle. Kontakt Jussbuss for konkret hjelp i din sak. Vi gjør oppmerksom på at vi ikke hjelper med å skrive søknader og at vi i perioder med høyt sakstrykk må prioritere de klientene som har lavest inntekt og få andre muligheter til å få hjelp.

HVA SIER LOVEN - VILKÅR

Arbeidsavklaringspenger er regulert i folketrygdloven kapittel 11. Uthevet lovtekst i dette dokumentet er gjort av Jussbuss. Vilkårene for arbeidsavklaringspenger kan i grove trekk deles opp i fem hovedvilkår:

1. Tilknytning til folketrygden

«§ 11-2. Forutgående medlemskap

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet i **minst tre år** umiddelbart før krav om ytelsen settes fram, har vært medlem i folketrygden. Ved vurderingen av om vilkåret er oppfylt, ses det bort fra perioder med tjeneste i internasjonale organisasjoner eller organer som staten Norge er medlem av, yter økonomisk bidrag til eller har ansvar for å bidra til bemanningen av.

Vilkåret om tre års forutgående medlemskap i første ledd gjelder likevel ikke for den som har vært medlem i folketrygden i **minst ett år** umiddelbart før krav om ytelsen settes fram, dersom

- a) han eller hun var medlem i trygden da arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten, se § 11-5, og etter fylte 16 år har perioder med medlemskap som minst tilsvare perioder uten medlemskap, eller
- b) han eller hun etter fylte 16 år har vært medlem i trygden med unntak av maksimum fem år.

Vilkåret i første ledd gjelder ikke for en **flyktning**, se § 1-7, som er medlem i trygden.»

«§ 11-3. Opphold i Norge

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet **oppholder seg i Norge**.

Arbeidsavklaringspenger kan likevel gis til et medlem som får medisinsk behandling eller deltar på et arbeidsrettet tiltak i utlandet, i samsvar med aktivitetsplanen, se arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14 a.

Et medlem kan også få arbeidsavklaringspenger under opphold i utlandet i **inntil fire uker per kalenderår**. Det er en forutsetning at utenlandsoppholdet er **forenlig med gjennomføringen av den fastsatte aktiviteten og ikke hindrer Arbeids- og velferdsetatens oppfølging og kontroll**. Medlemmet må **på forhånd søke** Arbeids- og velferdsetaten om godkjenning av utenlandsoppholdet.»

2. Alder

«§ 11-4. Alder

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet er **mellom 18 og 67 år**.»

3. Nedsatt arbeidsevne

«§ 11-5. Nedsatt arbeidsevne – krav til årsakssammenheng

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet har fått **arbeidsevnen nedsatt med minst halvparten**. Sykdom, skade eller lyte må være en vesentlig medvirkende årsak til den nedsatte arbeidsevnen.

Ved vurderingen av om arbeidsevnen er nedsatt, skal det blant annet legges vekt på **helse, alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på steder der det er rimelig at medlemmet tar arbeid.**»

«§ 11-23. Reduksjon ved delvis nedsatt arbeidsevne
(...)»

Beregningen av den reduserte ytelsen skal ta utgangspunkt i **forholdet mellom en arbeidstid på 37,5 timer per uke og det antall timer medlemmet har vært i eller kunne ha vært i inntektsgivende arbeid.**»

4. Sykdom/årsakssammenheng

«§ 11-5. Nedsatt arbeidsevne – krav til årsakssammenheng

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet har fått arbeidsevnen nedsatt med minst halvparten. **Sykdom, skade eller lyte** må være en **vesentlig medvirkende årsak** til den nedsatte arbeidsevnen.»

5. Aktivitetstiltak

«§ 11-6. Behov for bistand til å skaffe seg eller beholde arbeid

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet for å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre

a) har **behov for aktiv behandling**, eller

b) har **behov for arbeidsrettet tiltak**, eller

c) etter å ha prøvd tiltakene etter bokstav a eller b fortsatt anses for å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og får annen oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten.»

«§ 11-7. Medlemmets aktivitetsplikt

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet **bidrar aktivt i prosessen med å komme i arbeid.**»

«§ 11-8. Fravær fra fastsatt aktivitet

Ved **fravær fra fastsatt aktivitet**, se § 11-7, stanses arbeidsavklaringspengene inntil vilkårene for å motta ytelsen igjen er oppfylt.»

«§ 11-9. Reduksjon av arbeidsavklaringspenger ved brudd på nærmere bestemte aktivitetsplikter

Arbeidsavklaringspengene skal reduseres dersom medlemmet **uten rimelig grunn unnlater å følge nærmere bestemte aktivitetsplikter** fastsatt i forskrift, se tredje ledd.»

HVA BETYR DET SOM STÅR I LOVEN – NÆRMERE OM VILKÅRENE FOR ARBEIDSAVKLARINGSPENGER

1.1 Du må ha vært bosatt i Norge i minst tre år før du fikk din arbeidsevne nedsatt

Etter folketrygdloven § 11-2 første ledd første punktum må du ha vært i medlem i folketrygden i minst tre år umiddelbart før du fremmer krav om arbeidsavklaringspenger. Du er medlem av folketrygden dersom du er bosatt i Norge. Dette innebærer at du som hovedregel må ha vært bosatt i Norge de siste tre årene før du fremmer krav om arbeidsavklaringspenger, men her gjelder det en rekke unntak.

Dersom du var medlem av folketrygden på tidspunktet da du fikk din arbeidsevne nedsatt, og tidligere har hatt perioder med medlemskap som minst tilsvarer tiden uten medlemskap, eller vært medlem med unntak av maks fem år, reduseres kravet om forutgående medlemskap til minst ett år umiddelbart før kravet settes frem, se folketrygdloven §

11-2 andre ledd. Dette innebærer at dersom du for eksempel har jobbet i utlandet noen år, og deretter blitt syk etter å ha kommet tilbake til Norge, vil vilkåret om tilknytning være oppfylt dersom du har vært bosatt i Norge i minst ett år etter at du kom hjem fra utlandet, og du tidligere har vært medlem av trygden i lang tid.

I tillegg finnes det unntak fra kravet om forutgående medlemskap for EØS-borgere og flyktninger.

1.2 Du må oppholde deg i Norge

Etter folketrygdloven § 11-3 første ledd er det et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at du oppholder deg i Norge. Det kan imidlertid gjelde unntak for opphold innenfor EØS-området etter EØS-avtalen og i enkelte andre særtilfeller. Det er viktig å søke om dette på forhånd før du reiser. I tillegg kan du søke om å få innvilget arbeidsavklaringspenger i inntil fire uker per kalenderår under opphold i utlandet. En forutsetning for at du skal få godkjent utenlandsopphold er at oppholdet ikke forhindrer gjennomføringen av NAVs oppfølging, for eksempel ved at du blir sykere av å reise eller at du blir forhindret fra å delta på NAVs opplegg.

2. Du må være mellom 18 og 67 år

Etter folketrygdloven § 11-4 første ledd gis det arbeidsavklaringspenger til personer mellom 18 og 67 år. For personer over 62 år gjelder det særlige regler, se folketrygdloven § 11-4 andre ledd.

3. Dine muligheter til å kunne jobbe i ethvert arbeid må være redusert med minst 50 prosent.

Det er et vilkår etter folketrygdloven § 11-5 første ledd første punktum at arbeidsevnen din er nedsatt med minst halvparten – 50 prosent. Arbeidsevnen din fastsettes etter en samlet vurdering hvor det blant annet skal tas hensyn til din helse, alder og øvrige kvalifikasjoner.

Utgangspunktet er at du må være ute av stand til å jobbe i ethvert arbeid. Dette innebærer at dersom du kan jobbe i en annen stilling eller bransje, eller dersom du kan gå over til å jobbe deltid, vil dette kunne medføre at du ikke oppfyller vilkåret om nedsatt arbeidsevne. At den nye jobben er dårligere betalt eller er mindre prestisje er uten betydning i denne sammenheng. Ved vurderingen av om arbeidsevnen din er nedsatt skal det tas utgangspunkt i forholdet mellom en arbeidstid på 37,5 timer per uke og det antall timer du kan jobbe nå. Dette betyr at dersom du *kan* jobbe 30 timer i uka, vil ikke vilkåret om nedsatt arbeidsevne med minst halvparten ikke være oppfylt. Dersom du i stedet bare kan jobbe 10 timer i uka, vil derimot vilkåret være oppfylt.

Formålet med arbeidsavklaringspengene er å få deg tilbake i jobb. Etter hvert som du deltar på NAVs tiltak, vil du forhåpentligvis også kunne arbeide mer. I slike tilfeller vil du kunne motta reduserte arbeidsavklaringspenger, se nedenfor.

4.1 Du må være syk, skadet eller ha et lyte

Etter folketrygdloven § 11-5 første ledd andre punktum er det et vilkår for arbeidsavklaringspenger at du har en sykdom, skade eller lyte. Et lyte er en medfødt legemsfeil – en funksjonshemming. Hva som utgjør sykdom, skade eller lyte i henhold til folketrygdloven er ikke utelukkende en medisinsk vurdering og en legeerklæring er i seg selv ikke avgjørende for om du oppfyller vilkåret. Ikke alle diagnoser anses som «sykdom» i folketrygdlovens forstand og NAVs rådgivende leger har også anledning til å kontrollere om riktig diagnose er stilt. Uttalelser fra lege vil imidlertid være tungtveiende argumenter, og som regel helt nødvendig, for at du skal anses som syk.

4.2 Du må ha reduserte muligheter til å kunne jobbe på grunn av sykdommen, skaden eller lytet

Folketrygdloven § 11-5 første ledd andre punktum oppstiller et vilkår om årsakssammenheng mellom den nedsatte arbeidsevnen og sykdommen, skaden eller lytet. Dette innebærer at det må være sykdommen, skaden eller lytet som gjør at du ikke lenger kan jobbe. Dersom grunnen til at du ikke kan jobbe, er sosiale eller økonomiske problemer vil du ikke ha krav på arbeidsavklaringspenger. Dette innebærer at arbeidskonflikter, samlivs- eller gjeldsproblemer i seg selv

ikke er nok. En person kan likevel ha flere problemer på samme tid. Dersom du både er syk, men også har ikke-medisinske problemer vil ikke dette nødvendigvis utelukke at du kan få arbeidsavklaringspenger. Det avgjørende vil være om sykdommen, skaden eller lytet er en vesentlig medvirkende årsak til at du ikke kan jobbe. I dette ligger det at andre årsaker enn de rent medisinske vil kunne bekrefte eller forsterke behovet for bistand, men at disse ikke alene kan være utslagsgivende.

5. Du må ha behov for oppfølging fra NAV og delta på de tiltak NAV krever

Etter folketrygdloven § 11-6 er det et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at du har behov for aktiv behandling, arbeidsrettede tiltak eller annen oppfølging fra NAV. Også passive rehabiliteringsperioder med egenaktivitet, slik som turer i skog og mark eller ro og fred, vil kunne oppfylle vilkåret om aktiv behandling. Forutsetningen er at aktiviteten er et ledd i legens medisinske behandlingsplan.

Dersom du uten rimelig grunn ikke deltar på NAVs anviste tiltak, vil utbetaling av arbeidsavklaringspenger kunne stanses eller falle bort, se folketrygdloven §§ 11-8 og 11-9.

HVA SIER LOVEN – ARBEIDSAVKLARINGSPENGENES STØRRELSE, REDUSERTE ARBEIDSAVKLARINGSPENGER OG VARIGHET

1. Størrelse

«§ 11-20. Arbeidsavklaringspengenes størrelse og vilkår om barnetillegg
Arbeidsavklaringspenger gis med **66 prosent av grunnlaget**, se § 11-19. Minste årlige ytelse er **to ganger grunnbeløpet**. For medlem **under 25 år** er minste årlige ytelse **2/3 av to ganger grunnbeløpet**.»

«§ 11-19. Grunnlaget for beregningen av arbeidsavklaringspenger
Grunnlaget for beregningen av arbeidsavklaringspenger fastsettes ut fra medlemmets **pensjonsgivende inntekt**, se § 3-15, i året før arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten, se § 11-5. Grunnlaget for beregningen skal likevel fastsettes ut fra gjennomsnittet av den pensjonsgivende inntekten i de tre siste kalenderårene før samme tidspunkt dersom dette gir et høyere grunnlag.

Den pensjonsgivende inntekten etter første ledd skal reguleres i samsvar med endringer i grunnbeløpet fram til søknadstidspunktet. Pensjonsgivende inntekt over **seks ganger gjennomsnittlig grunnbeløp** i et kalenderår regnes ikke med i grunnlaget.»

«§ 11-23. Reduksjon ved delvis nedsatt arbeidsevne
Det gis **fulle arbeidsavklaringspenger** til et medlem som har tapt **hele arbeidsevnen**, se § 11-5.

Dersom et medlem har **tapt en del av arbeidsevnen**, reduseres arbeidsavklaringspengene medregnet barnetillegget slik at ytelsen svarer til den delen av arbeidsevnen som er tapt. Det skal alltid vurderes om medlemmet har en arbeidsevne som ikke er utnyttet.

Beregningen av den reduserte ytelsen skal ta utgangspunkt i forholdet mellom en arbeidstid på 37,5 timer per uke og det antall timer medlemmet har vært i eller kunne ha vært i inntektsgivende arbeid. Beregningen baseres på gjennomsnittlig arbeidet tid i meldeperioden, se § 11-10.

Reduserte arbeidsavklaringspenger gis når arbeidsevnen er redusert med **minst 40 prosent**. Ved beregningen skal det tas hensyn til om medlemmet har reduserte muligheter til å utføre inntektsgivende arbeid på grunn av at han eller hun deltar på et arbeidsrettet tiltak eller får aktiv behandling.

(...)

Når medlemmet er nær ved å komme i fullt arbeid, kan det i inntil tolv måneder gis arbeidsavklaringspenger når han eller hun arbeider **inntil 80 prosent**. Det kan ikke gis mer enn én periode med arbeidsavklaringspenger etter dette leddet i løpet av en stønadperiode, se § 11-12.»

2. Varighet og ny arbeidsavklaringspengeperiode

«§ 11-12. Varighet

Arbeidsavklaringspenger gis så lenge det er nødvendig for at medlemmet skal kunne gjennomføre fastsatt aktivitet med sikte på å komme i arbeid, se § 11-7, men likevel ikke lenger enn **tre år**.

Stønadperioden kan **forlenges i inntil to år** dersom sykdom, skade eller lyte er hovedårsaken til at medlemmets arbeidsevne ikke er avklart mot arbeid eller uføretrygd, og

- a) medlemmet først etter langvarig utredning har begynt med hensiktsmessig medisinsk behandling og/eller arbeidsrettet tiltak, eller
- b) medlemmet har vært forhindret fra å kombinere medisinsk behandling og arbeidsrettet tiltak.

Stønadperioden kan også forlenges i inntil to år dersom medlemmet deltar på et opplæringstiltak.»

«§ 11-31. Karensperiode og nytt krav om arbeidsavklaringspenger

Et medlem som har mottatt arbeidsavklaringspenger ut maksimal stønadperiode, se § 11-12, har ikke ny rett til arbeidsavklaringspenger etter §§ 11-5, 11-14, 11-15 eller 11-16 før etter en karensperiode på **52 uker**.

Dersom medlemmet er alvorlig sykt eller skadet, gjelder ikke karensperioden på 52 uker.»

HVA BETYR DET SOM STÅR I LOVEN – NÆRMERE OM ARBEIDSAVKLARINGSPEGGENES STØRRELSE OG VARIGHET

1. Arbeidsavklaringspengene skal utgjøre 66 % av inntektsgrunnlaget ditt

Arbeidsavklaringspenger beregnes ut fra lønna di. Utgangspunktet er at du skal få utbetalt 66 % av det du ville fått utbetalt i lønn. Du har minimum krav på to ganger folketrygdens grunnbeløp (G). Ettersom grunnbeløpet per 01.05.2019 utgjør 99.858 kr, innebærer dette at du minimum har krav på omlag 200.000 kr i året. For personer under 25 år er minste årlige ytelse på 2/3 av to ganger grunnbeløpet – omlag 133.000 kr. Du kan finne oppdaterte tall for folketrygdens grunnbeløp på både NAV og Skatteetaten sine nettsider.

Grunnlaget for arbeidsavklaringspengene begrenses til seks ganger grunnbeløpet, se folketrygdloven § 11-19 andre ledd. Dette betyr at du ikke vil få utbetalt mer enn 66 % av 6G i arbeidsavklaringspenger selv om lønnen din er høyere enn dette – omlag 400.000 kr.

2. Du kan også få arbeidsavklaringspenger dersom du kan jobbe mindre enn tidligere

Etter folketrygdloven § 11-23 andre ledd kan du få arbeidsavklaringspenger dersom du er delvis arbeidsufør. Dette vil for eksempel være tilfellet dersom du på grunn av sykdom, skade eller lyte bare kan jobbe halvparten så mye som du kunne tidligere. Ved beregningen tar NAV utgangspunkt i forholdet mellom en arbeidstid på 37,5 timer per uke og det antall timer du nå kan arbeide. Dette innebærer at dersom du bare kan jobbe tre dager i uka (22,5 timer) vil du ha krav på 40 % av grunnlaget for arbeidsavklaringspengene dine.

Som nevnt er det et inngangsvilkår for arbeidsavklaringspenger at arbeidsevnen din er nedsatt med halvparten. Dette innebærer at du på søknadstidspunktet ikke må kunne jobbe mer enn halvparten av ordinær arbeidstid. Etter hvert

som du deltar på NAVs tiltak vil imidlertid din arbeidsevne kunne bedres. Da kan du likevel fortsette å motta arbeidsavklaringspenger så fremt arbeidsevnen din er redusert med minst 40 prosent, se folketrygdloven § 11-23 tredje ledd. Dette betyr at du vil kunne jobbe tre av fem dager i uka. I overgangsfasen mellom arbeidsavklaringspenger og full jobb kan du også få arbeidsavklaringspenger selv om du arbeider 80 prosent, altså fire av fem dager i uka.

3.1 Du kan få arbeidsavklaringspenger i opptil 3 år, med mulighet for forlengelse i maks 2 år

Arbeidsavklaringspenger er en midlertidig ytelse. Etter folketrygdloven § 11-12 første ledd gis arbeidsavklaringspenger i opptil 3 år. Denne perioden kan forlenges med ytterligere to år, men under strenge vilkår, se folketrygdloven § 11-12 andre ledd. Dette innebærer at du maksimalt kan få arbeidsavklaringspenger i 5 år.

3.2 Du kan få innvilget arbeidsavklaringspenger på nytt etter at det er gått ett år siden sist

Hvis du fortsatt er syk etter utløpet av arbeidsavklaringspengeperioden, kan du søke uføretrygd. Eventuelt kan du søke om arbeidsavklaringspenger på nytt. Da vil du som regel måtte vente ett år (karensperiode) før du kan få innvilget igjen.

SØKNADSPROSESSEN

Dette heftet kan du bruke som hjelp når du skriver en søknad eller klage om arbeidsavklaringspenger.

Du kan spørre NAV om hjelp til å søke og klage. De har **veiledningsplikt**. Dette betyr at de har en plikt til å hjelpe deg med spørsmål du har, fortelle hvilke ytelser du kan ha krav på og hva som ligger i de ulike vilkårene for å ha krav på en ytelse. De skal også bistå ved søknadsprosessen. Denne hjelpen er gratis.

Dersom dette dokumentet ikke er nok, og du ikke får hjelp av NAV, kan du kontakte Jussbuss for hjelp. Vi hjelper imidlertid ikke med å søke om arbeidsavklaringspenger, men vi kan se på vedtaket dersom du får avslag, eller en innvilgelse du ikke er fornøyd med.

Som søker har du **opplysningsplikt**. Dette betyr at du må gi riktige opplysninger og melde ifra dersom din livssituasjon endrer seg. Denne plikten er streng. Hvis NAV finner ut at du ikke har gitt riktige opplysninger, kan du få et tilbakebetalingskrav. Du risikerer strafferettslige konsekvenser, og i verste fall fengsel, hvis det er snakk om store summer og du har gjort det med vilje. Det er derfor veldig viktig at du leser vedtakene fra NAV nøye, slik at du vet hva slags informasjon NAV trenger og når du skal melde ifra om endringer i livssituasjonen.

HVA KAN DU GJØRE HVIS DU FÅR AVSLAG ELLER IKKE FÅR INNVILGET DET DU HADDE HÅPET PÅ?

Et vedtak skal være skriftlig. Det er ikke tilstrekkelig at NAV sier at du ikke har noe krav muntlig, for eksempel over telefon. Dersom dette skjer kan du alltid kreve dette skriftlig. Dette er viktig fordi vedtaket må være skriftlig for at du skal kunne klage. Dersom du er misfornøyd med NAVs vedtak kan du kontakte Jussbuss for veiledning. Vi vil da vurdere om din sak skal utredes eller ikke. Hvis vi utreder vil du få argumenter som du kan bruke i en eventuell klage. **Som hovedregel gir vi kun muntlig tilbakemelding slik at du må skrive klagen selv.**

Klagefristen er i utgangspunktet seks uker etter at du mottok svar. Dersom du ønsker at vi skal lese vedtaket og gi veiledning i forbindelse med en eventuell klage, bør du ta kontakt med oss så fort som mulig etter at du mottok vedtaket. Hvis du trenger lengre tid på å skrive en klage, kan du levere en **fristavbrytende klage**. Dette er en klage som vil avbryte klagefristen, slik at du får mer tid til å ettersende en mer utfyllende begrunnelse. Sammen med dette dokumentet finner du en slik fristavbrytende klage. Denne kan du fylle ut og levere til NAV dersom du får et avslag.

Hvis Jussbuss skal kunne veilede deg eller hjelpe deg med å klage, trenger vi å se avslaget. Dette kan du ta en kopi av og sende oss enten på faks, i posten eller laste opp gjennom våre nettsider. Adresse, faksnummer og nettadresse står nederst på dette dokumentet.

FRISTAVBRYTENDE KLAGE

Undertegnede _____

Personnummer _____

ønsker ved dette brevet å påklage vedtaket den ____ / ____ / ____

angående _____

Nærmere begrunnelse vil ettersendes.

(Sted, dato og underskrift)